

This **Bunu**
 You Must
Hiç
Remember
 Unutma

Sam Jury & Anton Ochirov
Küratör | Curated by Asida Butba

Bunu Hiç Unutma
This You Must Remember

Sam Jury & Anton Ochirov

Küratör | Curated by Asida Butba

Müzik ve ses tasarımı | Music and sound design
Rob Godman

8.11.2022 - 7.1.2023

2022 ilkbaharında Mariupol
semalarında bir dronla
çekilen ruhsuz bir video:
1970'lerde inşa edilmiş
Sovyet yapıları,
semt planlamaları, içinde
yetiştüğümüz dünya,
her şeyiyle birbirine benzeyen ortak vatan,
isli binalar, boş, yanmış,
işe yaramaz, ıssız binalar: aynı
1993'te Moskova'da,
1994'te Grozni'de yaşanmıştı,
ne mi demek istiyorum?
komünizm öldü, sen ise hâlâ ölmedin, öyle mi?

MARIUPOL

Remote feed from an unmanned
recording device, flying over
Mariupol in spring 2022:
the districts of Soviet
development in the 1970s: planning the districts, all
we grew up in, proportional mutual Motherland,
edifices in the black
flaring lights, empty, burnt, noone's
necessity, without people: the same happened in 1993 in Moscow,
in 1994 in Grozny, what is all this about:
about the fact that communism is dead,
and yet, clearly you are not.

MARIUPOL

damar gibi kıvrılan mavi nehir
sonsuz kızıllıkta çiçek açan vadiler
dağların etekleri buruşuk sarı bir kâğıt,
kırk yıllık savaşın güzelliği
insan izinin yokluğu

estetize edilmiş manzaranın portresi olarak ekonomi,
atmosferin üst katmanlarında cennet görüntüleri
evsizleri avutan düşüncenin yüceliği
uydudan çekilmiş Afganistan'ın haşhaş tarlaları

KABİL

a river's deep blue venal diagonal
valleys blooming endlessly with scarlet
foothills' crumpled yellow paper
beauty of a forty-year war
absence of a person's visible tracks
economics as the body of an aestheticized landscape
pictures of heaven in the upper atmosphere
schematic grandeur consoling the homeless
Afghanistan's poppy fields from a satellite in orbit

KABUL

ağaç bile
çitleri
ittiriyor
hayat genel olarak
önüne geçilemez bir şey
sen ağaçlar
görebiliyor mu diye sordun
cevpladım
elektromanyetik ışına
tepki verip ona doğru
yapraklarını çevirmelerine
ağaçların görmesi
denir.

SOHUM

even a tree
pushes aside
its fencing so life's
an incorrigible trick really
you asked
whether plants have sight
I replied
some basic ability
to respond to electromagnetic radiation
to turn leaves towards it
and it's called
sight for trees

SUKHUM

küçük, zavallı vatanın
loş ocakları
dağların eteklerinde çekingen
açan alıç çiçekleri
saçları gümüşe boyanmış kızlar
Gudauta'da geçen çocukluk
eve denk gelen bomba
petrol tanklarının yakınında
Los Angeles Times'ın kadın muhabiri
narkozsuz dikiş atılan
beş yaşında bir çocuğun
fotoğrafını çekiyor
26 yıl sonra bile
dünmüş gibi aklımda

a teensy needy homeland's
dreary hearths the shy
blooming cherry plums along foothills
girls with silver
colored hair
a bygone childhood in Gudauta
an aerial bomb
having struck a home
not far from the tank farm
a female journalist
Los Angeles Times'
photographing a five-year-old
as they suture him without anesthesia
26 years later it's remembered
as if just yesterday

GUDAUTA

GUDAUTA

bu şehri nasıl adlandıracağımızın
ne önemi var, Leyla:
orada bizden hiçbir şey kalmadı,
Hankendi'yi al
ve masaya hamur gibi aç
ortaya biraz
Stepanakert'ten koy
kenarlarından kıvrır
ve pişmek üzere fırına sür, yakında
hiçbiri aç ayrılmayacak, herkes
kendi şehri alacak, Leyla –
onlar akşam yemeği için toplanmaya başladılar
artık yakınlar
neredeysen geldiler –
hoşuma gidiyor
gülüşün,
şeffaf, çevik ellerse
yeniden yüklenmiş belleğin
İHA'larının¹ gölgeleriyle
ateş ve suyla dolu
bulutları oynatıyor

HANKENDİ / STEPANAKERT

what's it matter, how
we name this city, Leyla:
nothing of us is left there,
take Khankendi
and roll it out on a table
lay in its center
some of Stepanakert,
lift up the corners
and put it in to bake, before
long no one'll leave hungry, all
will have their city, Leyla –
they're already prepping for dinner
they're already about
they're nearly closing in –
it's attractive,
how you laugh,
and the lucid rapid hands
moving clouds,
seeped in flame and water,
shadows from the drones
of a memory installed anew

KHANKENDİ / STEPANAKERT

otonom mutluluğun küçük sergileme alanları

instagram'ın renkli kareleri

natürmort biçimlendirmesi

konuma bağlı

büyük veri kümeleri

bazen fazla açık olabilirsin

gümüş rengi hiçliğe bakarsın

ay regolitinin² üstünde kayar,

rüyalarını yeniden aktarırısın

onlar şiir boşluklarını

ritmik hale getirmek için geliyorlar.

Samira + Arina

(Parktaki bankta yazan isimler)

AY

little demonstrative zones of autonomous joy

the flowery squares of instagram

formatting into still life

large data sets

tethered to a geolocation

sometimes it's okay to be sincere

to look upon the silvery nothingness

to roll down the moon's regolith

to rebroadcast dreams

they come to render rhythmic the spaces in between verses

Samira + Arina

(names on a park bench)

THE MOON

² Regolit - kayayı kaplayan gevşek, heterojen maddedir. İçerisinde toz, toprak, kırık kaya ve buna benzer maddeler bulundurulur. Dünya, Ay, Mars ve bazı asteroidlerde bulunur (Oxford Sözlükleri – İngilizce).

dün bugün yarın Kıyamet³
ne yapacaksın peki?
kelimelerin altını dalga dalga çizicek misin kırmızıyla? bedeninden mi kaçacaksın?
hiç kimse suçlu değil: ne homurdanıyorsun, beyaz kıyafetli orospu
rusça değil bu
dördüncü kuşak sürgünler
artık olmayan evlerin anahtarlarını saklıyor
su bana hava olsun, gezegenin dibinde duruyoruz
kimler yok ki gezegenin dibinde

RAMALLAH

yesterday today tomorrow Qiyamat³
and you'll do what?
underline words with a wavy red line? flee your body?
it's nobody's fault that, there you mutter not in russian, you bitch in white
in the fourth generation of exiles they hold on to the keys of homes once, but no more
water is air to me, we stand atop the planet's floor
those on the planet's floor but nevermore

RAMALLAH

³ (“Kıyamet Hz. İsrâfil’in suru üflemesiyle başlar. İlk sur Allah’ın yarattığı bütün canlıların yok oluşunu, ikinci sur insanlığın dirilişini ve Tanrı’yla hesaplaşmanın başlangıcını ilan eder. Kıyamet gününde bütün canlılar Allah’ın huzuruna çıkacak ve yaptıklarının hesabını verecektir. Kıyametin ne zaman olacağını yalnızca Allah bilir.”)

³ (“Qiyamat will begin with two surahs from the angel Israfel. The first will proclaim the destruction of all of Allah’s creations, and the second will proclaim the resurrection of mankind and the beginning of God’s judgment. On the day of qiyamat all creations will stand before Allah and answer for their deeds. The exact time of qiyamat’s onset is known only to Allah.”)

Ülkenin güney-batısını
yiyip bitiriyor savaş
helikopterlere ateş ediyoruz
şiir, neden aşık değİlsin ki
hükümet darbelerine

the Southwest devoured by war
we shoot at helicopters
poetry, why not give your
love to the coup d'états

televizyon kaçıp gitmiş: cup!
bir çırpıda tüm tweetleri oku
sokaklarda genç yok
gençler sokaklarda

the television ran: a watery trill
on Twitter at once read out the receipts
the streets on which no young people fill
young people are indeed on the streets

camiler - gece
hoparlörleri
fırın bacaları gibi kokulu
lideri desteğe çağırıyor

mosques – at night
loudspeakers
fragrant as a stove pipe
convene all behind a leader

alt sınıf yoksulların akıllı telefonlarında
kameranın gözünü açıyoruz
ve koca suratlılar
öbür koca suratlıları
kemerle dövüyor

on smartphones of those most poor
motion picture eyes we'll unwind
face after face so easy to abhor
beaten by leathery cow rind

tezahurat - kitlelerin silahu
havalimanından askeri püskürtüyoruz
demokrasi, göz yaşartıcı gaz
egemen meydanların namazı

mottos – a weapon for the masses
the military out the airport we'll scare
democracy, tear gasses
the Namāz of sovereign city squares

İSTANBUL *ISTANBUL*

uzayın kusurlu olması
seni o kadar endişelendiriyor ki
burnunun ve dudagının şeklini
estetik yaptırarak değiştirmek istiyorsun
sanki bunlar
seni yıldız tozundan ve tarayıcıdaki
geçici dosyalardan kurtaracakmış gibi
ne istersen yap
depresyonuna saygı duyurum
ama şunu unutma, Anna
radyasyon seksidir

you're so preoccupied
with the imperfection of space
that you want
to plastically transfigure
the shape of your lips and nose
as if that'll
get rid of the stardust
and the temporary files in your browser
do what you want
I respect your depression
just remember Anna
radiation is sexy

TELEGRAM *TELEGRAM*

deniz tarafına inmek

ümmetin hüsrana uğratması

gölgede yaprakların altında hava bunalıcı

ama nasıl
ferah

bağımsız merhametli bağışlayıcı

ve geriye kalan 99 isim

el kudüs, el mümin
ve hata yapmamız değil

mesele insan olmamız

on beş yıldır dağların ardında şamil'in yüce gazavatının
nabız atıyor

topraklarımızda yaşadığımızı siz düşündünüz
biz tanrıda yaşadık ve ancak sonra savaş başladı

sabırlı ol ve git ama beş kuşak sonra
(mesela)

geri dön

PSHU-AİBGA

Çeviren: Galiya Saifutdinova, Orhan Ertuğrul Tekin

walk out to the sea

to be let down by the ummah

it's stuffy the air under the leaves in shade yet how spacious

independent merciful forgiving

al-quddus al-mu'min

and it's not that we're human

and that we make mistakes

fifteen years behind the mountains pulstates

the great gazavat şamil'ya

it was you who thought we exist in the homeland
but we lived in god and only then did war set in

be patient and go away but in five generations
(alternatively)

come back

PSKHU-AİBGA

Translation: Asher Maria

Tüm görseller | All images by Sam Jury

Sarmaşığın Pençesinde

Asida Butba

Bu metni şiddeti arttıkça daha uzun süre geçmeyecek yaralar bırakan ve muazzam bir yıkıma neden olan Rusya'nın Ukrayna'ya saldırısından dolayı duyduğum endişe içinde yazıyorum.

Bir yerin savaş bittikten 30 sene sonra bile savaş alanına benzemesini mümkün kılan şey nedir? İhmal mi? Tanınmamak mı? Dünyanın cehaleti mi? Sermaye eksikliği mi? Abhazya'da kendimizi nadiren yaşam fevranları yaşadığımız sonsuz bir durgunluk içinde bulduk. Ekonomik abluka, mülteci olmak için kaçanlar ve yurt içinde yapılan yolsuzluklar, savaş zaferi coşkusunu yavaşça sildi ve ulusal gençlik hareketinin enerjisini neredeyse yok etti. Subtropikal bitki örtüsü, harabeye dönen şehri ağaçlar ve sarmaşıklar, grafiti ve boş şırıngaların evi haline getirerek ele geçirdi. Çoğalan bitkiler ve zamane çöpleri zaman algısının hâlâ yanıltıcı olduğunu kanıtıyor. Hareketsiz bir biçimde ayakta duruyormuş gibi gözükken çoğu şey yavaşça çökmekte. Algımız durgunluğumuzla değişiyor, harabelerin üzerlerini bitkiler kaplıyor; nadiren geri kazanacağımızı hissetsek de umudumuz azalıyor. Doğuştan gelen yaşam enerjileriyle çocuklarımız, hayatın daha hızlı aktığı daha kalabalık yerlerde yaşamayı tercih ediyor. Gelecek hakkında kimsenin cevap veremeyeceği sorular soruyorlar. Kazandığımızı düşündüğümüz bir savaşın kaybeden tarafı olduğumuzu anlamanın utancıyla şu an içinde bulunduğumuz durumu tartışmak zorlaşıyor. Bunun hakkında konuşmak hem çekinilen hem de bağımlılık yapan bir şey. Bu yüzden Abhazya'nın kaderine değinilmeden sohbet edilemiyor. Yozlaşmış siyasetçilerin vatansever gevezeliklerini dinlemek hiçbir zaman bu deneyimin üstünü örtemeyecek. Bakış açımızı birçok açıdan değiştirebilsek de travma sonrası stres bozukluğumuz hiçbir zaman iyileşmedi. İçinde bulunduğumuz kırılğan barış, endişenin pençesinde kalmamıza neden oluyor.

Sam Jury, Abhazya'ya 2015'in sonlarına doğru benim de kurucuları arasında olduğum Abhazya'nın tek çağdaş sanat kurumu olarak kurulan SKLAD

The Creeper's Grip

Asida Butba

While writing this piece, I am experiencing a lot of personal anxiety that comes from the escalation of Russian aggression in Ukraine, leaving long-lasting scars and devastation all over.

What makes it possible for a place to closely resemble a battlefield 30 years after a war ended? Neglect? Unrecognition? Ignorance by the world? Lack of capital? We in Abkhazia found ourselves in an endless stasis with only rare outbursts of life here and there. Economic blockade along with the outflow of refugees and internal corruption has slowly erased the euphoria of war victory and made the energy of the youth national movement near non-existent. Subtropical vegetation took over ruins making them homes for trees and creepers, graffiti and empty syringes. Multiplying plants and contemporary trash prove that the perception of time being still is misleading. Whatever seems to be standing still is often slowly collapsing. Our perception changes within our stagnation, our ruins get overgrown, our hope diminishes with only rare glimpses of its return. Our children, with their inborn vitality, choose to live in faster, more populace, places. They ask questions about the future that nobody can answer. The shame of understanding that we are the losers in a war we thought we had won, makes it tricky to discuss the state we now live in. There coexists both avoidance and addiction to talking about it and this is why the fate of Abkhazia rises up in every conversation. Listening to the patriotic babbling of corrupt politicians will never mask what we experience. Our view, in many ways, has adjusted, but our PTSD was never treated. The fragile peace we live in keeps us in the grip of anxiety.

Sam Jury came to Abkhazia in 2017 for an artist residency programme organized by SKLAD Cultural Center, the only contemporary art institution in Abkhazia, which I co-founded in late 2015. After reading

Kültür Merkezinin 2017’de organize ettiği bir misafir sanatçı programıyla geldi. 1992’de Gürcistan askeri birliklerinin Abhaz Ulusal Arşivi’ni imha etmesi hakkında Thomas De Waal’in kaleme aldığı “Abhazya’s archive: fire of war, ashes of history”¹ makalesini okuduktan sonra o zamanki partnerim Aron Rossman-Kiss ile misafir sanatçı programının temasını arşivler etrafında oluşturmaya karar verdik. Amacımız Abhazya’nın içinde bulunduğu özel bağlamı dış bakışa açmak ve bu deneyimi kaldıracabilecek ve onunla üretken bir açıdan ilişki kurabilecek sanatçılarla çalışmak oldu. Abhazya gibi yerlerde yerel kültürel üretim, kültürel altyapı ve ilgili sanat eğitimi eksikliğinden kaynaklı olarak tüm potansiyel temaları ya da perspektifleri kapsayamıyor. Bu nedenle Abhazya’nın uluslararası izolasyonuna tabi kültür çalışanları ile kurulan uluslararası işbirlikleri ve alınan dayanışma inisiyatifleri, önemli temaların geliştirilmesi ve yerel seslerin yükseltilmesi adına hayati bir rol oynuyor.

1 Thomas De Waal, “Abhazya arşivi: savaşın ateşi, tarihin külleri”, 2011, https://www.opendemocracy.net/en/Abhazya_archive_4018jsp/

an article by Thomas De Waal “Abkhazia’s archive: fire of war, ashes of history”¹ about the destruction of the Abkhaz National Archive by the Georgian troops in 1992, my then partner Aron Rossman-Kiss and I decided to theme the residency around the idea of archives. Our intention was to open up the very special context of Abkhazia to an external gaze and work with artists who could accommodate and productively engage with this experience. In places such as Abkhazia, the local cultural output cannot cover all the potential themes or angles, because of both lack of cultural infrastructure and relevant art education. Therefore, international collaborations and solidarity between cultural workers within Abkhazia’s international isolation play a crucial role in developing internally important themes and the local voices.

1 Thomas De Waal, “Abkhazia’s archive: fire of war, ashes of history”, 2011, https://www.opendemocracy.net/en/abkhazia_archive_4018jsp/

Sam Jury, *Bunu Hiç Unutma*’dan (2022) video detayı

Sam Jury, still from *This You Must Remember* (2022)

Jury başlarda ortak deneyimlenmiş bir olay hakkında yerel hikayeleri toplayarak Abhazya’da bir topluluk duygusu yaratma niyetindeydi. İnsanlarla konuştuğumuz, sohbetin hep bir şekilde savaşa geldiğini fark etti. Karşı koymak yerine, bu durumu benimsedi. Bu konu görmez gelinemeyecek kadar mühimdi.

Konuya nereden yaklaşacağını bulmak adına Jury, görüştüğü kişilere savaş başlamadan önceki günü hatırlayıp hatırlamadıklarını sordu ancak kimse hatırlamıyordu. Daha sonra görüşmecilerine kırılma

Initially, Jury was looking to collect local stories about a shared event that would create a sense of community in Abkhazia. The more she spoke to the people, the more she realized that every conversation eventually turned to the war. Instead of resisting it, she took it on. The topic was too important to ignore.

Trying to find an angle, Jury first asked her interviewees whether they remembered the day prior to the war. It turned out that very few could. She then asked whether they

noktasını hatırlayıp hatırlamadıklarını sorduğunda kendini sanki daha dün yaşamış gibi son derece net ve canlı bir biçimde betimledikleri anılarını dinlerken buldu. Jury görüşmecilerden anılarının en küçük fiziksel ya da duygusal detayına dek anlatmalarını isteyerek odaklarını bedensel hafızalarına yönlendirdi. Sonrasında bu anılar hem filminin görsel kılavuzunu oluşturdu hem de ilerde savaşın başlangıcı olarak anılacak olan o ilk anlarda hissedilen kaygı ve oryantasyon bozukluğunun oldukça ayrıntılı ve keskin bir tasvirini yapmış oldu. *Bunu Hiç Unutma*'da insanlar gördükleri ya da duydukları şeyleri zar zor anlamlandırabildikleri bir haldeyken bir anda yabancılaştıkları ve gerçeküstü buldukları bir gerçeği/gerçeklik anını anlatıyor. Film boyunca tekrar eden tema her şey feci bir şekilde alt üst olurken yorum yapmanın imkânsızlığı. O andan sonra asıl önem atfedilen şey içgüdülerimiz.

Filmin başlarında, aşına olduğu eski bir albümden fotoğrafları gösteren kadın bir anlatıcı var. 1950'lerde çekilmiş siyah beyaz fotoğraflarda zamanın örnek tatil beldelerinden birinin bozulmamış manzaralarını görüyoruz. Stalin İmparatorluğu'nun beyaz binaları ve etkileyici merdivenleriyle tezat oluşturan yemyeşil tropikal bir bitki örtüsü görüyoruz. Yine de anlatıcı, eskiden ihtişamlı yerler olan bu mekânların şu anki durumundan belki biraz da utanarak, savaşla yerle bir olmuş şehrin çirkinliğinden bahsediyor. Çatışma sonrası deneyimlenen "yavaş şiddetin"² şehirlerin görsel estetiği üzerindeki etkisi savaşın kendisinden daha sertmiş gibi gözüküyor. Günümüzde Sovyet altyapısından arda kalanlar akıl almaz ölçülerde kentsel eserler ortaya koyabilecek bir sistemin parçası gibi gözükürken çağlar öncesinden kalmış kocaman dinazor iskeletlerine beniyor.

Yabancı arkadaşlarımla konuşmalarımızda bu harabelerin ne kadar etkileyici olduğundan bahsederken buluyorum kendimi. Aynı şekilde bu harabelere karşı ne kadar körleştiğimizi de açıklamaya çalışıyorum. Oysa onlar şehir peyzajının daimi bir parçası. Onlara o kadar alışmışız ki artık onları fark etmiyoruz. Bize bir harabe fotoğrafı gösterildiğinde, ne ve nerede olduğunu tahmin

remember the tipping point, and there she encountered extremely clear and vivid memories, as if these moments happened just yesterday. Jury drew the focus of the interviewees to their body memory, asking each to recount the smallest physical or emotional detail. She then used these recollections as the visual drivers of the film work, and in doing so, created an extreme close-up portrayal of the piercing anxiety and disorientation of the first moments of something that would later be remembered as the start of the war. In *This You Must Remember* people recount a reality that suddenly became alienated and surreal, where they can barely make sense of what they see or hear. The recurrent theme throughout is the impossibility of interpretation when things catastrophically fall apart. After which, it is our instincts that become so crucial.

Early in the film, there is a chapter where a female narrator talks us through an album of old photographs familiar to her. The black-and-white pictures, taken in the 1950s, showcase the pristine views of an exemplary resort town. Here we see lush tropical vegetation contrasting with white Stalin Empire buildings and impressive stairways. And yet the narrator talks about the ugliness of a war-torn city, a commentary in which one may also sense a tone of shame about the current state of these former sites of glory. It seems the "slow violence"² of post-conflict had a greater effect on the visual aesthetics of the city than the war itself. The remnants of the Soviet infrastructure now resemble a skeleton of a gigantic dinosaur, from an epoch long dead, forged by a system that produced urban artifacts of a scale currently unthinkable.

I often talk with my foreign friends about how striking the ruins are. I also explain how blind to them we have become. Ruins are the ever-present part of our city landscape. We have so adapted to them that we simply don't notice them anymore. If someone shows us a photograph of a ruin, we often struggle to recognize what and where it is. The thought of doing "something" with the ruins often comes from outsiders. Because we would

Sam Jury, *Bunu Hiç Unutma'dan* (2022)
video detayı

Sam Jury, still from *This You Must Remember* (2022)

etmekte zorlanıyoruz. Bu harabelerle bir “şeyler” yapma fikri genelde buralı olmayanlardan geliyor. Çünkü istesek bile onlarla pek bir şey yapamayız. O kadar betondan kurtulma fikrinin bile ne kadar çok efor gerektirdiğini düşünün. Şu an altında yatan topraktan medet uman biri olsa bile.

“Kimsenin yaşamadığı” topraklar olmak Abhaz tarihinde tekrar eden temalardan biri. 19. yüzyıl ortalarında Kafkas savaşları

not be able to do much with them even if we wanted. Just imagine the amount of effort to get rid of all of that concrete. Even if anyone existed now that would want the land that lay underneath.

Being a land where “nobody lives” is one of the recurring themes in Abkhaz history. Abkhazia, once monoethnic during the Caucasian war in mid 19th century, had the majority of its population flee to Turkey and the Middle East

sırasında monoetnik bir yapıya sahip olan Abhazya nüfusunun büyük bir kısmı Türkiye ve Orta Doğu’ya kaçmak zorunda kaldı (tarihçiler buna «muhacirlik» diyor). Yeni gelenler yavaşça boş arazilere ve evlere yerleşmeye başladı—Türkiye’den gelen Ermeni ve Rum mülteciler, daha iyi bir hayat arayışında olan kuzeyli köylüler, kaçak suçlular. Ve şansını deneyip, yeni bir hayata başlamak isteyen diğer insanlar... 1930’larda Sovyetler Birliği’nin bir parçası olan merkezî hükümet, Karadeniz’deki yemyeşil toprakların Sovyetler Birliği makinesinin üretken bir parçası olması için yeterli insan kaynağına sahip olmadığına karar verdi. Bunu takiben, Abhazya’nın tatil beldesi ve tarımsal potansiyelini geliştirmek için Megreller ve Gürcüleri bu coğrafyaya yerleştirme programı başladı. Elli seneyi aşkın bir sürede, bu nüfus hareketleri Abhazya’nın demografisini kökten değiştirdi. Abhaz etnisitesine mensup kişiler kendi topraklarında azınlık oldular. Bu durum ve Sovyet sistemi içerisinde Abhaz kültürel ihtiyaçlarına gereken önemin verilmemesi, çökmekte olan SSCB’nin bir ucundan öbür

(historians call this “mahajirism”). Empty lands and houses were slowly settled with various newcomers—a wave of Armenian and Greek refugees from Turkey, peasants from the north seeking a better life, criminals on the run. And anyone who wanted to try their luck and start a new life. In the 1930s, as part of the Soviet Union, the central government decided that this lush land on the Black Sea had too little in the way of human resource to become a productive part of the Soviet Union machine. There then began a programme of resettling Mingrelians and Georgians to develop Abkhazia’s resort and agriculture potential. Over a period of fifty years, this influx drastically changed the demography of Abkhazia. The ethnic Abkhaz became the minority on their land. This, along with the lack of attention for Abkhaz cultural needs within the Soviet system, created a basis for ethnic tensions within the rising nationalisms seen across the breadth of a collapsing USSR. In 1992, an armed conflict with the Georgian army followed. Unexpectedly, the result of this military invasion was Abkhaz

ucuna görülmekte olan yükselen milliyetçilikler içinde etnik gerilimler için bir temel oluşturdu. 1992'de Abhazya ve Gürcistan arasında silahlı çatışma çıktı. Öngörülemeyen bir biçimde, bu askeri işgal Abhazların yönetimi ele geçirmesi ve etnik Gürcülerin kovulmasıyla sonuçlandı. O zamandan beri, çatışma çözüme ulaşmadı. Post-Sovyet gerçekliğinde, Abhazya kendisini yayılcı Rusya ile yavaş yavaş sızan NATO arasında jeopolitik bir sıkışmışlıkta buldu. Gürcistan perspektifinden Abhazya, bir gün yeniden ele geçirilerek kontrolü altına geçecek ve ana vatana entegre edilecek ancak şimdi için kayıp bir toprak parçası. Aynı zamanda ne evlerine ne de ailelerinin mezarlarına geri dönemeyen birçok Gürcü mülteci için de kayıp bir yuva. Gürcistan, geçmişteki saldırılardaki rolünü hiçbir zaman resmen tanımadı veya herhangi bir barış garantisi sunmadı. Rusya içinse Abhazya tampon bölge olmanın yanı sıra askeri üslerine ev sahipliği yapıyor ve vatandaşlarına bir tatil beldesi olarak hizmet veriyor. Abhazya'nın bağımsızlığı gittikçe sorgulanırken, emperyalist emellerini saklamayan Rus devletine giderek daha fazla içine çekildiğinden Abhazya'nın sayıca az nüfusu arada yahut arafta kalmış durumda. Bu donmuş çatışmada akan hayatın normalliği, ne aktif bir çatışmanın ne de gerçek bir barışın ürettiği enerjiye sahip. Görüş netliği yok. Bizi toplum olarak bir arada tutan kendi kendini tekrarlamının zayıflatıcı döngüsünde kalan kolektif bir geçmiş travma duygusuyla harmanlanmış çarpık bir görüş. Jury'nin Jacques Lacan'dan alıntıyla ifade etmeyi tercih ettiği gibi sürekli "ıskalanmış bir gerçekle karşılaşma."³

Yine de başka bir alan, daha güçlü bir vizyona sahip bir alan, mevcut. Komşu Post-Sovyet devletlerde neoliberal reformların tutulmasıyla karşılaştırıldığında Abhazya el değmemiş durumda. Şu anda, Abhaz toprakları özel mülkiyete tabi olamaz, buradan yabancılar mülk satın alamaz. Bugüne kadar büyük Rus doğal kaynak şirketlerinin yatırım projeleri çoğunlukla lobicilik düzeyinde başarısız oldu. Böylece, sayıca az Abhaz toplumu kaynaklarını onlara sınıksız yapışmış bir sarmaşık gibi elinde tutuyor. Bu açıdan ülkenin biyosferi ile vatandaşları karmaşık, bazen

rule and the expulsion of ethnic Georgians. Since then, the conflict has remained unresolved. In the post-Soviet reality, Abkhazia has found itself located exactly on the geopolitical crack between expansionist Russia and encroaching NATO. Presently, from the Georgia perspective, Abkhazia is a lost landmass that it is determined to regain control of, reintegrating it into the parent state. It is also a lost home to many Georgian refugees, who can neither return to their houses, nor to their family graves. Georgia has never formally recognized its part in past aggressions or offered any guarantees of peace. For Russia, Abkhazia is a buffer zone and a place to host their military bases, as well as a holiday resort for their citizens. The small population of Abkhazia is stuck in between, in limbo, while its independence gets diluted the more it gets sucked in by an increasingly imperialist Russian state. The normalcy of life in this frozen conflict lacks the energy produced by either an active confrontation or a true peace. There is no clarity of vision. Only a distorted view united by a collective sense of past trauma that keeps us, as a society, in the debilitating circle of self-repetition. A constant "missed encounter with the real" as Jury likes to say, citing Jacques Lacan.³

There is a space though, a space with a stronger vision. While neoliberal reforms took hold in neighboring post-Soviet states, Abkhazia remains untouched. Presently, Abkhaz land cannot be privately owned, foreigners cannot buy property, investment projects by large Russian resource companies have mostly failed at the level of lobbying. In this way, the tiny Abkhaz society holds their resources with a creeper's grip. The biosphere of the country and its citizens form a complicated, sometimes ambivalent, but overall healthy relationship in this respect. For the time being, Abkhazia still upholds its commitments in regards to managing its assets in order to make the right decisions when the time comes. At the same time, hesitation to resolve these questions of private ownership is also the reason for the lack of maintenance of a continually crumbling cityscape.

3 Jacques Lacan, "Psikanalizin Dört Temel Kavramı", 1979

3 Jacques Lacan, "The Four Fundamental Concepts of Psycho-Analysis", 1979

kararsız, ancak genel olarak sağlıklı bir ilişki içinde. Şimdilik Abhazya, zamanı geldiğinde doğru kararları vermek için varlıklarını yönetme konusundaki taahhütlerini yerine getiriyor. Özel mülkiyet sorunlarını çözmekteki tereddüdü, aynı zamanda, daimî bir çöküş içerisindeki şehir manzarasının bakımsızlığının nedeni oluyor.

Jury, *Abhazya'da Bir Kamera* triptiğiyle günümüz Sohum'una dair gözlemsel videolarını sergiliyor. Herkesin buluşma noktası sayılan, şehrin en canlı ve en güzel yerlerinden biri olan güneşli beyaz bir gezinti yolu görerek başlıyoruz. Ardından eski paslı bir iskele. Sonra Özgürlük Meydanı'ndan CCTV kamera görüntüleri ile korkunç derecede büyük, içi simsiyah ve zarar görmüş bir Sovyet parlamento binasını yan yana görüyoruz. Artık savaş anıtı olan bir bina. Her “enstantane”, çatışma sonrası uzun süredir deneyimlenen yavaş şiddeti tasvir eden bir belge niteliği taşıırken içinden bazen kasvetli bir kent estetiği yansıtan yaşam emareleri barındırıyor. Bu gözlemsel kayıtlar, son derece duygusal bir perdeden, yoğun bir şekilde monte edilmiş yapıyı içinde barındıran ana enstalasyonun öznel içeriğiyle sessiz bir tezat oluşturuyor. Rob Godman'ın çevreleyen ses atmosferi ile arasındaki gerilimle yükselen bir perdeden. *Bunu Hiç Unutma*'ya içkin kaygı, bir şeyin en başında, ancak daha sonra kendini tam olarak gösterecek bir şeye duyulan kaygıdır. Görüşmeciler bir mahalleye bomba atılması ya da sokakta cesetlerle karşılaşmak gibi anılarını çatışmanın dehşetini henüz deneyimlemedikleri bir yerden yeniden inşa ediyor. Ölümün karanlık enerjisi bizi bekler.

Abhazya'da aile arazisini korumak ve bu toprakların asla satılmamasını garanti altına almak için aile mezarlıklarının evlerin yanına yapılması geleneğinden bahsediyorlar. Geleneksel olarak ölüm Abhaz kültüründe çok önemli bir yer tutar. İnsanlar ölüleriyle konuşur, mezarların yanındaki küçük masaların üzerinde yiyecek ve içecekler tutar. Sonbahar geldiğinde kadınlar yemyeşil mevsimlik ürünlerle etli büyük akşam yemekleri pişirir. Bunlar, ölenlerin ruhları için konulan boş sandalyelere servis edilir. Birisi öldüğünde atılan yüksek sesli tiz kadın çığlıkları, bir kişinin tüm hayatı boyunca hazırlandığı etkileyici bir performanstır. 1992-1993 yıllarında Abhazya'nın

In Jury's triptych *A Camera in Abkhazia*, she presents observational videos of contemporary Sukhum. Here we see the sunny white promenade, one of the liveliest and prettiest places in town, where everyone meets. A rusty old pier. Then spliced in CCTV camera footage from Freedom square with its monstrously huge Soviet parliament building, all black and scarred inside. A building that is now a monument to war. Each “snapshot” is a document of the effect of post-conflict—depicting the slow violence of prolonged aftermath. And yet, at the same time, there is life, albeit a life with a sometimes gloomy urban aesthetic born within. This observational footage sits in quiet contrast to the subjective content of the main installation with its highly emotional pitch and heavily montaged structure. A pitch which grows in tension through Rob Godman's immersive soundscape. The anxiety of *This You Must Remember* is the anxiety of the very beginning of something, something that would only fully manifest itself later. Interviewees reconstruct memories from the place where they had not yet experienced the terrifying acts of conflict—the dropping of bombs on a residential neighbourhood or encountering corpses on the street. The dark energy of death is yet to come.

They say that in Abkhazia, in order to preserve family land and to make sure that it is never sold, there is a tradition of placing family cemeteries next to the house. Traditionally, death has been very important in Abkhaz culture. People speak with their dead, keeping food and drinks on top of small tables next to graves. In early fall women cook big dinners with meat and lush seasonal crops. These they serve to empty chairs provided for the spirits of the deceased. The loud, high-pitched, female shrieks performed when someone dies is the impressive performance one prepares for all their life. I imagine these shrieks all over Abkhazia in 1992-1993. And it seems that the darkness has yet to leave. Since that time, the amount of young men dying in car accidents, as they speed through serpentine streets in search of an adrenaline high, or already high from drug abuse, is more than all those lost in the war. The physical destruction of infrastructure that has happened in the years after also exceeds that of wartime. From within, it feels like

Sam Jury, *Bunu Hiç Unutma*'dan (2022)
video detayı

Sam Jury, still from *This You Must Remember* (2022)

her yerinde bu ıgıllıkların atıldığını hayal ediyorum. Öyle görünüyör ki karanlık henüz buraları terk etmemiş. O zamandan beri yılan gibi sokaklarda hız yaparken araba kazalarında ölen – yüksek doz adrenalin arayışında ya da kafası zaten uyuşturucudan güzel olan – genç erkeklerin sayısı, savaşta hayatını kaybedenlerden daha çok. Takip eden yıllarda altyapının uğradığı fiziksel tahribat da savaş zamanında meydana gelenden çok daha fazla. İçeriden, görünmez bir şey vuku buluyormuş gibi geliyor. Jury'nin film çalışması, işte bu karanlık görünmez enerjinin başlangıcını tasvir ediyor.

Jury'nin çalışması *Bunu Hiç Unutma* adını taşıırken, Abhaz devletininde hatırlama siyaseti etrafında şekillendiğini belirtmek gerek. Hükümet ve aygıtları, kamusal alanda ve yerel medyada savaş anılarını sürdürme ve güçlendirme gayesini tekelinde tutuyor. Temelinde şehir kutlamaları savaş olaylarını anma törenleri olup bir devlete ait olmanın verdiği kolektiflik duygusunu çoştürmeyi hedefliyor. Savaş sonrası seçilen ilk cumhurbaşkanının portresini taşıyan posterler ve ölen ya da kaybolanların isimlerinin kazındığı anıtlar tüm ülkeye dağılmış durumda. Burada en insanlık dışı siyasi kararlar da savaş retorikıyla gerekçelendirilir.

Devlet resmî söyleminin içi boşaldıkça halk giderek ona yabancılaşıyor. Bunun altında dil sorunu yatıyor – peki o zaman toplum olarak travmadan nasıl bahsedeceğiz? Jury, ilgisini duyuumsal hafızaya konumlandırırken, potansiyel olarak bir kurtuluş yaratabilecek bir iletişim platformu inşa ediyor. Çağdaş medya, savaş vahşetinin şok edici görüntülerini dolaşıma soktuğunda doğrudan en temel duygularımıza dokunurken, *Bunu Hiç Unutma* çerçevesinde görüşülen kişiler, medyada yer almayan başka bir şeyden bahsediyorlar, tanıdık olağanlık içerisinde şiddetin pençelerini nasıl çıkardığını tasvir ederek...

Serginin diğer yazarı şair Anton Ochirov, Abhaz yöresine dayanan geniş kapsamlı şiirsel çalışmalara sahip. Yöntemlerinden biri de dolaysız anlatım kullanmak ve sözcükleri değiştirmeden kâğıt üzerinde ritmik olarak düzenleyerek şiire dönüştürmektir. Çalışmaları “edebi hazır ürünlere”

something invisible is occurring. Jury's film work portrays the start of this dark invisible energy.

Jury's film work is called *This You Must Remember* and the Abkhaz state is formed around the politics of remembering. The government and its institutions are the monopolists on maintaining and reinforcing war memories in public spaces and local media. The main city celebrations, aimed at collective feelings of belonging to a statehood, are all commemorations of war events. Posters with a portrait of the first post-war president and memorials with engraved names of those who died or disappeared are scattered around the entire country. Justifications of the most inhuman political decisions are also found in the war rhetoric.

As the State's official discourse becomes ever more hollow, its people become increasingly alienated from it. Herein lies the issue of language—how then do we speak of trauma as a society? In locating her interest in the sensual memory, Jury constructs a platform for conversation that can potentially create a release. When contemporary media circulate shocking images of war brutalities, hitting straight to the heart of our most base emotions, interviewees in *This You Must Remember* create an account of something that is not covered by the media: it portrays how violence manifests its claws in the familiar normalcy.

The other author of the exhibition, poet Anton Ochirov, has written an extensive body of poetic work based in Abkhaz locality. One of the methods he employs is to use direct speech and turn it into poems through rhythmically arranging words on paper without alteration. His work engages “literary ready-mades” (found letters, citations from conversations or correspondence). His attentive ear, trained at hearing speech as poetry, produces the most accurate portrayal of contemporary Abkhazia that I ever encountered.

(buluntu mektuplar, konuşmalardan veya yazışmalardan alıntılar) odaklanır. Konuşmaları şiir olarak duyma konusunda eğitilmiş titiz kulağıyla, çağdaş Abhazy'nın şimdiye kadar benim karşılaştığım en isabetli tasvirini üretiyor.

Ochirov Abhazy'nın ütopyan potansiyelini 2010'ların başında Ermeni Atara komününe yerleşerek kişisel olarak deneyimledi. Başka hayal kırıklığına uğramış büyük Rus şehirleri sakinlerinden oluşan ve yabancılaşmamış emeğin etkilerini fiziksel olarak deneyimlemek istedikleri için çiftçi olmak, topraktan ekmeğini çıkarmak ve ellerini/bedenlerini kullanarak çalışmak için Abhazy'ya geri yerleşen bir grup arasındaydı. Terk edilmiş yemyeşil meyve bahçeleri, subtropikal iklim ve hükümet kontrolünün olmaması burayı yerleşimciler için oldukça uygun kılıyordu. Komünal özyönetimin zorlukları ve yaşam pratiklerinin keşifleri, eski büyük şehirlerdeki güvencesiz yaşamlarından büyük ölçüde farklıydı. Komün daha sonra yerel suçlularla karşılaşmaları, yasal çözüm eksikliği, aile bölünmeleri ve kooperatiflerinin iflası gibi birçok zorlu ve tehlikeli olaya katılmak zorunda kaldı. Yine de komünün Abhaz komşularıyla köy altyapısını inşa etmek için elzem olarak geliştirdiği yakın iş birliği ve beceri alışverişi, çoğu kez çatışma sonrası dönemden en sert şekilde etkilenen kişilerin hayatlarıyla derinden ilgilendikleri anlamına geliyordu.

Ochirov'un kökleri önce ıssız Abhazy'nın Atara köyüne, sonra da başkent Sohum'a dayanıyor. Hayatının, metinlerinin estetiğini ve içeriğini etkileyen yoğun daimi bir dijital boyutu var. İnternette gezinerek – sürekli ateşlenen çatışma bölgelerinden gelen haberleri takip ederek, uzakta yaşayan edebiyatçı arkadaşlarıyla ve tamamen yabancılarla iletişim içinde olarak, sanal ile fiziksel arasında yöntemlerini değiştirerek – Ochirov hem daha büyük çapta siyasi anlatılarla hem de incelikli kişisel deneyimlerle iç içe geçmiş daha küçük sosyal anlatılarla ilgileniyor. Sergi için seçtiği şiirlerde travma ile (hızlı ve yavaş) şiddet çok sayıda coğrafyada gerçekleşiyor. Stepanakert \ Mariupol \ Kabil \ Gudauta. Eski jeopolitik sistemlerin dağılmasının sonuçlarına katlanan tüm periferiler. Uydu görüntüleriyle deneyimlenen uzak egzotik yerler, insan hakları ihlalleri raporları, protesto

Ochirov personally tested the utopian potential of Abkhazia by settling in a commune of Armenian Atara village in early 2010s. He was among a group of other disappointed Russian big city-dwellers relocating to Abkhazia to become farmers, live on the land, work with their hands—physically experiencing the outcome of their unalienated labour. Abandoned lush fruit gardens, subtropical climate and lack of government control seemed like the best platform for these settlers. Additional to the challenges of communal self-rule and discoveries of life practices drastically different from those of their former big city precarious life, the commune later had to endure many rough and dangerous episodes, including encounters with local criminals, lack of legal solutions, family splits and bankruptcy of their cooperatives. And yet close collaboration and skill exchange with their Abkhaz neighbours, needed in order to build the village infrastructure, meant that the commune engaged deeply with the lives of those whom the conflict aftermath has often hit hardest.

Ochirov's life rooted in isolated Abkhazia, first in the village of Atara and then later in the capital Sukhum, has always had an intense digital dimension, which affects the aesthetics and content of his texts. Through web browsing, following news from perpetually igniting conflict zones, exchanges with far-off literary friends, as well as complete strangers and switching modalities between the virtual and the physical, Ochirov is engaged in both large political and smaller social narratives intertwined with more nuanced personal experiences. In the poems he chose for the exhibition, trauma and violence (fast and slow) take stage in multiple geographies. Stepanakert \ Mariupol \ Kabul \ Gudauta. All peripheries suffering the consequences of the dissolution of former geopolitical systems. Far off exotic locations are experienced via satellite images, reports of violations of human rights, protest documentations and twitter posts. All of which give material for a globally imaginative poetic text.

In the face of the destruction happening in the world, many are wondering what it takes to return back to peaceful life. The Abkhaz story is that of a

kayıtları ve twitter paylaşımları. Bunların hepsi dünya çapında yaratıcı bir şiirsel metin için malzeme sağlıyor.

Dünyada meydana gelen yıkım karşısında pek çok kişi, barışçıl hayata geri dönmek için ne gerektiğini merak ediyor. Abhaz hikâyesi uzun bir kış uykusunun hikâyesidir —hem enerjiden hem de anlamlı bir yeniden başlama fırsatından yoksun bir arafta sıkışmış. Buna rağmen küçük başarıları takdir etmek ve Abhazya'nın özel kolektif ve kişisel deneyimlerini tanımak için alan tanınmalı. Anton'un metinleri arasında yer alan *Ağaçların Görmesi*, insan olmayan yaşam formlarını sükûnetli bir iyimserlikle över. Giderek bölünmüş ve seyahat kısıtlamaları barındıran bir dünyada, dijital alan genellikle empati ve dayanışma için bir yer açar.

Küresel alanımız gizli çatışma bölgelerine bürünmüş – bunlar travmatik deneyim bölgeleri. Asenkronik bilgi dalgaları yayıldıkça, anılar ve fiziksel dünyanın varlığı belirsiz ve parçalanmış bir gerçeklik yaratıyor. Hem Anton Ochirov hem de Sam Jury için bu evrensel duygular işlerinin temelini oluşturuyor. “Parçalı”, “gözenekli”, “düzensiz” gibi kelimeler hem dijital alanların navigasyonunu (kaydırma) hem de durumların ilişkisini tanımlayabilir. Jury'nin ustaca yeniden yarattığı, daireler içinde hareket eden ama hiçbir yere gitmeyen titreşen kaygının durgunluğu ne yazık ki benim şu an içinde bulunduğum gerçekliğin bir parçası, tıpkı dünyada milyonlarca başka kişinin gerçekliğinin parçası olduğu gibi. 24 Şubat 2022'den beri haberleri takip etmek bir bağımlılık haline geldi. Savaşların gerçek sonuçları (Ukrayna'dan çok uzakta olmama rağmen kendim ve sevdiğilerim üzerinde büyük bir etkisi olan) karmaşık duygu dalgaları yaratarak gündelik normallığıme sızan yoğun tepkiler uyandırıyor.

Benzer bir şekilde, *Bunu Hiç Unutma* beni yakın çevremden çıkararak içinde – her ne kadar tatsız olsa da deneyimim hakkında düşünme ve ona saygı duyabilmem için gerekli olan bir şekilde – endişe ve kırılabilirlik duygularıyla tekrar bağlanabileceğim bir alan oluşturma gücüne sahip.

long hibernation – in a limbo that lacks both energy and opportunity for a meaningful restart. At the same time, there should be space to appreciate small achievements and recognize Abkhazia's specific collective and personal experiences. Among Anton's texts, *Sight for the Trees* celebrates non-human life forms with a quiet optimism. In the growingly divided and travel restrained world, it is the digital space that often becomes a place for empathy and solidarity.

Our global space is riddled with hidden conflict zones—zones of traumatic experience. As the asynchronous waves of information flows, memories and presence of the physical world create an uncertain and fragmented reality. For both Anton Ochirov and Sam Jury these universal emotions form the basis of their work. Words such as “segmentary”, “porous”, “uneven” can both describe navigation of digital spaces (scrolling) as well as the relationship of states. The stillness of pulsating anxiety moving in circles but going nowhere, which Jury masterfully recreates in *This You Must Remember* sadly turns out to be a part of my current reality, as well as for millions of others across the globe. Following the news, which has become an addiction since February 24th 2022, and the real consequences of the war (still far off in Ukraine but having a huge impact on myself and my loved ones) evokes intense responses that bleed into my everyday normality, creating waves of complex emotions.

In a similar way, by taking me out of my immediate surroundings *This You Must Remember* has the power to create a space within which I can reconnect with my feelings of anxiety and vulnerability—highly unpleasant but necessary in order to both reflect and pay respect to my experience.

Bunu Hiç Unutma | This You Must Remember

8.11.2022 - 7.1.2023

Sam Jury & Anton Ochirov

Küratör | Curated by: Asida Butba

Müzik ve ses tasarımı | Music and sound design: Rob Godman

Tüm Görseller | All images by: Sam Jury

Türkçe şiir çevirileri | Poetry translations into Turkish: Galiya Saifutdinova,

Orhan Ertuğrul Tekin

İngilizce şiir çevirileri | Poetry translations into English: Asher Maria

Sergi koordinatörü | Exhibition coordinator: Mert Sarısu

Teknik destek | Technical support: Turan Tayar, Kadir Çelik

Çeviriler | Translations: Deniz İnal, Aslı Çetinkaya, Genie Khmelnitski,

Cihat Emre Ustun

Düzeltiler | Proofreading: Asena Günel, Aslı Çetinkaya, Marina Papazyan

Tasarım | Designed by: Eli Bensusan

Baskı | Printed by: Sena Ofset

Teşekkürler | Special thanks to: Esra Aysun

Depo: Asena Günel, Aslı Çetinkaya, Kadir Çelik, Marina Papazyan, Mert

Sarısu, Turan Tayar

SKLAD Kültür Merkezi (Abhazya) ortak yapımı |

Co-production with SKLAD Cultural Center, Abkhazia

Destekleyenler | Funded in part by

the Arts Humanities Research Council, UK

and University of Hertfordshire, UK

Depo, 2022

SKLAD_

University of
Hertfordshire **UH**
School of Creative Arts

